

Zofia Makowska

Wycieczka na Wołyń i Podole

Rocznik Towarzystwa Literackiego imienia Adama Mickiewicza 37, 159-162

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Zofia Makowska

WYCIECZKA NA WOŁYŃ I PODOLE

W wycieczce naukowej, prowadzącej m.in. szlakiem Juliusza Słowackiego przez Łuck, Krzemieniec, Poczajów, Podkamień, Nakwaszę, Wiśniowiec, Zbaraż, Trębowłę, Okopy, Żwaniec, Chocim, Kamieniec Podolski, Dunajowce, Bar, Winnicę, Humań (Zofijówkę), Niemirów, Skalę Podolską, Czortków, Buczacz, Stanisławów, Stryj, Drohobycz, Sambor, Rudki, Lwów, Żółkiew, zorganizowanej w dniach 3–10 września 2002 r. przez Zakład Romantyzmu Instytutu Literatury Polskiej Uniwersytetu Warszawskiego, wzięli udział również członkowie Zarządu Głównego i Oddziału Warszawskiego TLiAM: Zofia Stefanowska, Maria Bokszczanin, Barbara Koc, Irena Szybowska, Dobrosława Świerczyńska, Eligiusz Szymanis, Zbigniew Sudolski, Stanisław Makowski, Andrzej Gronczewski, Andrzej Fabianowski (organizator wycieczki), Małgorzata Nesteruk, Zofia Dąbrowska, Krystyna Waszakowa, Krzysztof Kopczyński oraz przedstawiciele innych Oddziałów: Sosnowieckiego – Jacek Lyszczyna, Toruńskiego – Radosław Sioma, Słupskiego – Daniel Kalinowski.

W dniu 4 września 2002 r., w 193 rocznicę urodzin Juliusza Słowackiego odbyły się w Krzemieńcu, w Sali Kołłątajowskiej Kolegium Pedagogicznego (w gmachu dawnego Liceum), obchody rocznicowe, którym przewodniczył dyrektor Kolegium, prof. Afanasij M. Łomakowycz. Wykład pt. *Krzemieniec Juliusza Słowackiego* wygłosił prof. Stanisław Makowski. Następnie odczytano fragmenty pamiętnika Franciszka Kowalskiego przedstawiające obraz Krzemieńca w roku 1819. Pochodzący z Krzemieńca kompozytor, Bohdan Klimczuk wręczył egzemplarze własnej, dwujęzycznej publikacji zatytułowanej *Pamięci Juliusza Słowackiego. Dwa „Krzemieńskie” utwory na fortepian: „Bona” (Passacaglia) i „Ikwa” (Rondo)*, Ternopil 2002 oraz zaśpiewał solo na melodię własnej kompozycji liryk Słowackiego *Jeżeli kiedy w tej mojej krainie...*

Następnie wystąpił chór studencki (pod dyrekcją Anatola Galiszewskiego) oraz znakomici soliści ukraińscy z repertuarem polskich (Moniuszko) i ukraińskich utworów religijnych (poświęconych m.in. Matce Boskiej Poczajowskiej i Ostrobramskiej). Z kolei chór polski, „Krzemieńskie Barwy” (pod dyrekcją

Sergiusza Dediu), zaśpiewał *Testament mój* Słowackiego na melodię skomponowaną w roku 1986 przez Krzysztofa Domagałę, ucznia Liceum im. J. Słowackiego w Chorzowie.

Po południu w kościele parafialnym, w którym 23 sierpnia (4 września) 1909 r. Krzemieńczanie umieścili tablicę „Pamięci Juliusza Słowackiego”, a w roku 1910 słynny pomnik poety dłuta Wacława Szymanowskiego z testamentowym przesłaniem: „Lecz zaklinam, niech żywi nie tracą nadziei”, ksiądz proboszcz Tadeusz Micleszko odprawił w intencji poety mszę św.

Następnie w sali teatralnej Kolegium wystąpiły polskie zespoły „Krzemienieckie Barwy” i „Krzemienieckie Barwinki” z repertuarem polskich pieśni i tańców. Na Cmentarzu Tunickim zapalono znicze na grobie matki i dziadków Juliusza Słowackiego.

Wycieczką serdecznie i fachowo opiekowała się autorka przewodnika *Krzemieniec i okolice* (Lwów 2001), zasłużona dla kultury polskiej na Ukrainie, pani Jadwiga Guśławska.

Nazajutrz, w czasie wycieczki do Poczajowa i Podkamienia, przekazano szkole średniej w Nakwaszy, miejscowości rodzinnej Leopolda Buczkowskiego, długo oczekiwany zestaw materiałów archiwalnych oraz książek tego pisarza, które staną się załączkiem jego izby pamięci. Fundatorem daru było Muzeum Literatury im. A. Mickiewicza w Warszawie, a także: Ryszard Matuszewski, Aleksander Nawrocki, Stanisław Makowski i Eligiusz Szymanis.

Przejeżdżając przez Wołyń i Podole, uczestnicy wycieczki zetknęli się z różnorodnym polskim dziedzictwem historycznym i kulturowym, które jednakże ze względu na brak odpowiednich informacji bardzo słabo lub źle funkcjonuje w świadomości poszukującego swoich historyczno-kulturowych korzeni miejscowego społeczeństwa. Ukraińscy i polscy mieszkańcy tych ziem liczą więc w tym zakresie na pomoc ze strony polskich historyków, literaturoznawców, historyków sztuki, edukacji itd.

Warto zatem przypomnieć, że w roku 2005 przypadnie 200 rocznica założenia przez Tadeusza Czackiego Gimnazjum Wołyńskiego, przekształconego następnie w Liceum Wołyńskie. Do tradycji tej szkoły – podobnie jak do tradycji założonej tu w roku 1636 filialnej szkoły Akademii Kijowsko-Mohylańskiej – stara się nawiązywać – jak świadczy wydany w roku bieżącym folder – współczesne krzemienieckie Kolegium Pedagogiczne. Problem polega jednakże na tym, że dokumenty i zbiory biblioteczne związane z Gimnazjum i Liceum Wołyńskim, a także z przedwojennym Liceum Krzemienieckim, zostały z Krzemieńca wywiezione lub zniszczone. Kolegium nie ma więc praktycznie żadnych źródeł, do których mogłoby sięgnąć po informacje dotyczące przeszłości historycznej i kulturowej Krzemieńca.

Podobnie na publikacje o Podkamieniu i okolicy, na książki Buczkowskiego i prace o nim oczekuje szkoła średnia w Nakwaszy, przygotowująca się już do obchodów setnej rocznicy urodzin pisarza (2005). Polskie dziedzictwo kulturowe na Ukrainie zaczyna bowiem wchodzić powoli jako wartość rodzima do świadomości społecznej. Temu procesowi powinniśmy sprzyjać, podejmując odpowiednie prace badawcze i wydawnicze, zarówno sami jak i we współpracy ze stroną ukraińską.

W niektórych ośrodkach takie prace już rozpoczęto. W Uniwersytecie Warszawskim planuje się np. wydanie książki o literackim, malarskim i naukowym Krzemieńcu z czasów Słowackiego, a także zorganizowanie polsko-ukraińskiej sesji poświęconej „ukraińskiej szkole” poetów polskich. Na uniwersytetach w Szczecinie, Toruniu i Olsztynie podjęto zwieńczone już publikacjami prace nad twórczością Buczkowskiego. Trzeba więc żywić nadzieję, że wysiłki te uzyskają wsparcie Komitetu Badań Naukowych oraz Ministerstwa Kultury, by w formie książkowej, fotograficznej, czy filmowej mogły trafić do oczekującego na nie odbiorcy na Wołyniu i Podolu.

Пам'яті Юліуша Словацького

Pamięci Juliusza Słowackiego

Богдан Климчук

Bohdan Klimczuk

Дві "Кременецькі" п'єси
для фортепіано

Dwa „Krzemieckie” utwory
na fortepian

БОНА

(Пасакалія)

BONA

(Passacaglia)

ІКВА

(Рондо)

IKWA

(Rondo)

